

Babeľ Isaak Emmanuilovič
Autorka textu: Marta Balážová

Charakteristika jednou vetou:

Ruský prozaik a dramatik, scenárista, prekladateľ, modernista, expresionista, ale predovšetkým skvelý autor drsných, sčasti autobiografických poviedok o ľudskej krutosti počas vojny, o utrpení i láske v takých súvislostiach, aké neopísal nikto pred ním ani po ňom.

Životopisné údaje:

Isaak Babeľ sa narodil 1. júla 1894 v Odeze v židovskej obchodníckej rodine. Začiatok 20. storočia bol v Rusku dobou nepokojov a prenasledovania Židov. Sám Babeľ prežil pogrom v roku 1905, mal šťastie, ukryla ho kresťanská rodina. Jeho starého otca Šojla však spolu s ďalšími 300 Židmi zavraždili. Babeľ chcel študovať na odeskej Obchodnej akadémii, do prvého ročníka sa napriek výborným známkam z rasových dôvodov nedostal, rok bol doma, zvládol učivo a nastúpil do druhého ročníka. Okrem tradičných predmetov študoval talmud a venoval sa hudbe. Keď sa nedostal na odeskú akadémiu, začal študovať na vysokej škole v Kyjeve. Tu sa zoznámil aj so svojou budúcou manželkou. Plynule hovoril po rusky, jidiš a po francúzsky. Aj prvé poviedky písal po francúzsky, tie sa však nezachovali. V Petrohrade vtedy vydával Maxim Gorkij časopis Letopis a sľúbil mladému Babeľovi uverejniť v ňom poviedky. Poradil mu však získavať skúsenosti, „ísť medzi ľud“. Babeľ za sedem rokov vystriedal niekoľko profesií, pracoval ako tlačiar, reportér, zásobovač a čo bolo najdôležitejšie, stal sa účastníkom vojnovéj výpravy Prvej jazdeckej armády generála Buďonného proti Poliakom. Po roku 1924 publikoval svoje poviedky v časopisoch, neskôr z nich vznikli knihy. Koncom 30. rokov počas stalinského teroru ho krivo obvinili, odsúdili, poslali do vyhnanstva, do pracovného tábora - gulagu na Sibíri, kde zomrel - zastrelili ho alebo zomrel na týfus. Stalo sa to 27. januára 1940. V roku 1954 bol rehabilitovaný.

Diela:

Dielo Isaaka Babeľa je rozsahom nevelké, no svojou umeleckou hodnotou vo viacerých ohľadoch neprekonateľné. Prvé svoje krátke, no dokonale prepracované poviedky, črty i reportáže písal do denníka Novaja žizň (Nový život), ktorý vydával Maxim Gorkij. Už predtým mu prispieval do známeho denníka Letopisy. V roku 1924 mu vyšiel prvý poviedkový cyklus - **Prvá jazdecká** (Konarmija), zbierka 36 poviedok, písaných zväčša ako rozprávanie v prvej osobe. Spracoval v nich svoje zážitky z bojov, ktoré sa odohrávali na Ukrajine v roku 1920 počas vojny ruských kozákov pod vedením generála Buďonného proti Poliakom. Sú to svojrázne denníkové záznamy, surová pravda o vojne, o hladu, o vojenskej potrebe erotiky, ale aj o súcite s trpiacimi a túžbe po láske. Jednotlivé poviedky spája postava rozprávača, židovského intelektuála Ljutova, ktorý má veľa Babeľových autobiografických čŕt. V roku 1931 vydal Babeľ svoju druhú knihu **Odeské poviedky**, v ktorých opísal svoje detstvo v rodnej Odeze a židovské prostredie, v ktorom vyrastal. Groteskné rysy života v tomto veľkomeste plnom kontrastov Babeľ predviedol v tragikomickom poviedkovom cykle o Beňovi Krikovi. Písal o postavách, ktoré z Odesy dôverne poznal, o zlodejoch, lupičoch, ale aj o remeselníkoch a drobných obchodníkoch a používal hovorový jazyk, slang, vulgarizmy, slová jazyka jidiš. Z ostatných poviedok, ktoré vychádzali až do roku 1938 vznikla zbierka **Poviedky**. Sú v nej spomienky na spoluprácu s Gorkým, z pobytu vo Francúzsku, o revolúcii v roku 1917 a o jej následkoch. Napriek tomu, že niekoľko desaťročí nemohli byť Babeľove diela publikované, svojimi poviedkami hlboko ovplyvnil novelistiku 20. storočia. Okrem prózy vydal aj dve divadelné hry - v roku 1928 **Západ** (Západ slnka) a v roku 1935 **Mária**. Divadelná hra Mária o rozvrate a skaze rodiny bývalého cárskeho generála má zvláštne kompozičné postupy. O jedinej kladnej postave hry, o Márii, sa v nej iba hovorí, vybavujú sa jej odkazy a čítajú listy, ale na scéne sa vôbec

neobjaví. Hra Západ je príbehom Babelovej obľúbenej postavy - Beňu Krika z Odesy v predrevolučnej dobe, predmetom hry je generačný konflikt s jeho otcom.

Podrobnejšie o dielach:

Prvá jazdecká - spisovateľ zámerne neopisoval hrdinské činy, nevytváral obraz revolučných bojov, skôr to, čo s nimi súviselo a za nimi zostávalo. Možno tu nájsť vedľa seba obrazy surovej krvavej, krutej reality, vraždenia, aj obrazy presiaknuté túžbou po láske, nevinnosti a plné súcitu k trpiacim a ponižovaným. Literárny kritik Viktor Šklovskij to vyjadril vetou: „Babel dokáže hovoriť jedným dychom o hviezdach a o kvapavke“. Každá poviedka má inú formu, striedajú sa rozprávania, popisy, dialógy, útržky deja, hlásenie, výpis z listu vojaka a pod. Viaceré postavy sa v poviedkach prelínajú. Autor opísal autentické situácie, bez ideológie, písal len o realite. Práve ideológia však chýbala jeho literárnym a najmä politickým kritikom.

Odeské poviedky --.Babelove rozprávania o Odese je z jeho tvorby najnežnejšie a zároveň plné bolesti. Od zachytenia detstva, poznačené túžbou po holubníku až po obrazy odeských kriminálnikov. Autor v poviedkach dokázal navodiť až neveriteľne živú atmosféru, plasticky priblížiť minulé časy. Je to rozprávanie úsporné, triezve, nechýbajú mu však ani prvky lyrizmu a irónie.

Podľa Odeských poviedok autor napísal scenár pre W. Wilnera, ktorý nakrútil film o židovskom lupičovi Beňovi Krikovi. Krátko po prvom premietnutí v roku 1927 film zakázali. S ďalším Odesanom, režisérom Sergejom Ejzenštejnom Babel spolupracoval na filme Bežinova lúka. Aj ten stranícka mašinéria zlikvidovala ešte pred dokončením. Socialistickú výstavbu sa neskôr pokúšal zachytiť vo filmovom scenári Čínsky mlyn. Ďalší scenár Staré námestie č. 4 sa tiež nedočkal realizácie, lebo autora zatkli a čoskoro popravili.

Mária - dej divadelnej hry sa odohráva v Petrohrade v prvých rokoch revolúcie. Je chaos, nedostatok potravín, revolucionári obsadili kniežacie paláce, zatvárajú priekupníkov a každého podozrivého, nikto nevie, komu ešte môže veriť. V centre diania je rodina generála Nikolaja Mukovnina, bývalého dôstojníka cárskej armády, ktorý spomína na staré časy vo svojom krásnom byte. Píše knihu spomienok o vzbure v armáde za cára Alexandra a obáva sa o budúcnosť svojich dvoch dcér, Ľudmily a Márie. „Revolučne uvedomelá“ Mária, podľa ktorej má názov divadelná hra odišla do armády, je tam v politickom oddelení. Rodine od nej prichádzajú len odkazy a listy, ale všetci sa o nej rozprávajú: „jediná poriadna ženská z nás je Máša. Má silu a odvahu, je to žena ako má byť. My tu fňukáme a ona je v tom politickom oddelení šťastná... Ona vždy vedela prudko obracať kormidlo. Má to v povahe.“ Ľudmila býva s otcom, ešte stále nepochopila, ako sa doba zmenila. Myslí na divadlo, na módu, je presvedčená, že aj proletári prichádzajú na chuť kultúre a plánuje sa dobre vydať za žida Dymšica. Ten je priekupníkom, zásobuje rodinu potravinami. Až uňho v hotelovej izbe pochopí, že situácia mimo ich luxusného bytu je úplne iná ako si myslela, prichádzajú vulgárni muži, alkohol, hrozba syfilisu, strelba. Ľudmilu zatkne polícia a obvinia ju z prostitúcie. Otec, knieža Mukovnin sa jej pokúša pomôcť, pochopí, že revolucionárov nemôže o nič prosiť, zlyháva mu srdce, volá Máriu. Červenoarmejec prinesie od Márie len pozdrav a vrece s proviantom, Mária je už s vojskom na pochode. Mukovnin zomiera, o jeho byte už nerozhoduje rodina, ale domovníčka. Sťahujú sa tam noví podnájomníci - robotník Safonov s tehotnou ženou Jelenou.

Úryvky:

Trúchlim nad včelami. Utýrali ich nepriateľské armády. Na Volyni už nieto včiel. Zneuctili sme úle. Morili sme ich sírou a vyhadzovali do vzduchu pušným prachom. Čadiace handry zapáchali v posvätných republikách včiel. Včely umierajú lietali pomaly a bzučali tichulinko. Nemali sme chleba a šablami sme vyškrabávali med. Na Volyni už nieto včiel.

Kronika všedných zločinov ma trápi neprestajne ako srdcová vada. Včera bol deň prvej masakry pri Brodoch. Zablúdili sme na belasej zemi a ani sme to len netušili - ani ja ani môj priateľ Afoňka Bida. Kone zarána dostali ovos. Žito bolo vysoké, slnce utešené a duša, ktorá si nezaslúžila tieto žiarivé, ulietajúce nebesá, dychtila po pomalej bolesti.

„O včelách a o ich добрôte rozprávajú ženské po dedinách všeličo,“ začal môj priateľ čatár, „všeličo rozprávajú. Či ľudia naozaj ublížili Kristu Pánu a či sa nestala taká krivda - raz po čase to všetko vyjde najavo. Ale teda rozprávajú ženské po dedinách - trpel Kristus Pán na kríži. A prileteli ku Kristu Pánovi všelijaké muchy a komáre a ešte aj tie ho trápili! A on sa len díva očami a klesá duchom. Lenže tá záľaha hmyzu si nevšímala jeho oči. A lietala okolo Krista pána aj včela, „Bi ho,“ volá komár včele, „bi ho, na našu zodpovednosť!“ - „Nemôžem,“ hovorí včela a krídlami chráni Krista Pána, „nemôžem, on je z tesárskej triedy...“ „Včele treba rozumieť,“ zakľúči môj čatár Afoňka. „Nech si aj včela potrpí. Však sa hádam aj pre ňu plahočíme...“

A tu Afoňka hodil rukou a zanôtil pieseň. Bola to pieseň o plavom žrebčekovi. Osem kozákov - Afoňkova čata - zanôtilo s ním...

(úryvok z poviedky Cesta do Brodov, zo zbierky Prvá jazdecká)

Veliteľ šiestej divízie hlásil, že Novohrad-Volynsk bol dnes na svitaní dobytý. Štáb vytiahol z Krapivna a náš trén sa ako hlučný zadný voj rozťahal po hradskej, čo vedie z Brestu až do Varšavy a postavil ju ešte Mikuláš I. na sedliackych kostiach.

Polia purpurového maku kvitnú navôkol, poludňajší vietor čerí žltnúcu raž, panenská pohánka sa týči na obzore ako múry vzdialeného kláštora. Tichá Volyň sa hadí. Volyň sa od nás vzdaľuje do perlovej hmly brezových hájov, vplazí sa medzi zakvitnuté pahrbky a oslabnutými rukami sa zapletá do chmeľových húštin. Oranžové slnce sa kotúľa po nebi ako odťatá hlava, nežné svetlo sa zažíha v priesmykoch oblakov, prapory západu nám vejú nad hlavami. Pach včerajšej krvi a zabitých koní kanie do večerného chladu. Čierny Zbruč hučí a skrúca penisté húžvy svojich spádov. Mosty sú zrúcané, cez rieku sa brodíme. Kone sa po chrbty hrúžia do vody, zurčivé ručaje prúdia pomedzi stovky konských nôh. Ktosi sa topí a hlasno hanobí Matku božiu. Rieka je posiatá čiernymi štvorcami vozov, je plná kriku, hvizdu a piesní, čo hučia ponad mesačné hady a žiarivé jamy.

Do Novohradu dochádzame neskoro v noci. Nachádzam v pridelenom byte ťarchavú ženskú a dvoch červenovlasých Židov s tenkými krkmi; tretí spí so zakrytou hlavou a pritisnutý ku stene. Nachádzam v pridelenej izbe rozhádzané zdrapy ženských kožuchoch na dlážke, ľudské výkaly a črepy posvätnej nádoby, ktorú Židia používajú raz do roka - na Veľkú noc. „Poriadte trochu,“ poviem žene. „V akej špine žijete, ľudia...“

Dvaja Židia vyskočia. Skackajú na plstených podošvách o odpratávajú neporiadok z dlážky, skackajú mlčky ako opice, ako Japonci v cirkuse, krky im navierajú a krúčia sa. Položia na zem rozpáranú perinu a ja si ľahnem ku stene, k tomu tretiemu, spiacemu Židovi. Nad mojím lôžkom sa zavrie vystrašená bieda.

Všetko je ubité tichom, len mesiac si belasými rukami oblapil okrúhlu, ligotavú, bezstarostnú hlavu a túla sa popod oblak.

Vystriem si strpnuté nohy, ležím na rozpárannej perine, spím. Sníva sa mi o veliteľovi šiestej divízie. Na ťažkom žrebčovi doháňa veliteľa brigády a vpáli mu dve guľky do očí. Guľky prestrelia veliteľovi brigády hlavu a obe oči mu vypadnú na zem. Si kázal brigáde ustúpiť?“ Kričí na raneného Savickij, veliteľ šiestej divízie - a vtom sa zobudím, lebo mi ťarchavá ženská macia prstami po tvári.

„Pane,“ vraví mi, „kričíte zo spania a prehadzujete sa. Usteliem vám v druhom kúte, lebo drgáte do môjho otecka...“

Zdvihne z dlážky svoje chudé nohy a okrúhle brucho a stiahne prikrývku zo spiaceho človeka. Mŕtvy starec tam leží horeznačky, v vyvrátenou hlavou. Hltan má vydrapený, tvár napoly rozťatú, belasá krv mu leží v brade ako kúsok olova.

„Pane,“ vraví Židovka a natriasa perinu, „Poliaci ho vraždili a on ich prosil: zabite ma na záhumní, aby ma moja dcéra nevidela umierať. Ale oni si spravili po svojom - umieral v tejto

izbe a myslel na mňa... A teraz by som rada vedieť,“ povedala zrazu žena so strašnou silou, „rada by som vedieť, kde ešte na tomto svete nájdete takého otca, ako bol môj...“

(poviedka Prechod cez Zbruč, zo zbierky Prvá jazdecká)

Pred dvadsiatimi rokmi, vo veku ešte úplne útlom, ponevial som sa po meste Petrohrade s falošnými dokladmi vo vrecku a - v treskúcej zime - bez zvrchníka. Zvrchník, aby som povedal pravdu, som mal, ale nenosil som ho zo zásady. Celý môj majetok v tom čase tvorilo niekoľko poviedok - práve takých krátkych ako odvážnych. S týmito poviedkami som hauzíroval po redakciách, nikomu ani na um neprišlo ich čítať, a ak aj prišli niekomu na oči, malo to opačný účinok. Redaktor jedného časopisu mi poslal po vrátnikovi rubel, druhý redaktor sa vyslovil o rukopise, že je to teda príšerná gebuzina, ale že jeho test má obchod s múkou a v tom obchode by som sa prípadne mohol stať predavačom. Odmietol som a pochopil, že mi neostáva inšie, ako ísť ku Gorkému.

V Petrohrade vtedy vychádzala internacionalistická revue „Letopis“, ktorá sa za niekoľko mesiacov stala našim najlepším mesačníkom. Redaktorom bol Gorkij. Vybral som sa k nemu na Veľkú Mincovú ulicu. Srdce mi búchalo a zastávalo. V prijímacej izbe redakcie sa zišla najzvláštnejšia spoločnosť, akú si len človek môže predstaviť: veľkosvetské dámy a takzvaní „bosáci“, arzamaskí telegrafisti, duchoborci a osve sa držiaci robotníci, bolševickí ilegálni pracovníci.

Stránky sa prijímali o šiestej. Presne o šiestej sa dvere otvorili a vošiel Gorkij, ktorý ma ohromil svojou výškou, chudosťou, silou a rozmermi ohromnej kostry, tuhobelasou farbou malých, pevných očí, zahraničným oblekom, ktorý visel na ňom ako vrece, a predsa elegantne. Povedal som: dvere sa otvorili presne o šiestej. Celý život ostal verná tejto presnosti, cnosti kráľov a starých, skúsených, sebavedomých robotníkov.

Návštevníci v prijímacej sa rozdelili - na tých, čo doniesli rukopisy, a na takých, čo čakali rozhodnutie osudu.

Gorkij pristúpil k druhej skupine. Chôdzu mal ľahkú, tichú, povedal by som - vyberanú, v rukách držal písanky; na niektorých bolo jeho rukou napísané viacej ako rukou autora. S každým sa zhováral sústredene a dlho a počúval svojho spoločníka dychtivo a celou dušou. Svoj názor vyslovoval priamo a bezohľadne a volil slová, ktorých silu sme poznali až oveľa neskôr, po rokoch a desaťročiach, keď tieto slová prešli v našich srdciach dlhú nevyhnutnú cestu a stali sa zásadou a smerom života.

Keď Gorkij skončil s autormi už známymi, pristúpil k nám a začal zbierať rukopisy. Letmo pozrel na mňa. Bol som vtedy rumennou, buclatou a nevykvasenou zmesou tolstojovca a sociálneho demokrata, zvrchník som nenosil, ale bol som ozbrojený okuliarmi, zviazanými voskovanou nitkou.

Bolo to v utorok. Gorkij vzal písanku a povedal:

„Po odpoveď v piatok.“

Nepravdepodobne zneli vtedy tie slová... Obyčajne rukopisy práchniveli v redakciách aj niekoľko mesiacov a najčastejšie celú večnosť.

Vrátil som sa v piatok a našiel som tam nových ľudí: ako prvý raz, boli medzi nimi kňazné a duchoborci, robotníci a mnísi, námorní dôstojníci a gymnazisti. Gorkij vošiel do izby, znova prebehol po mne svojím rýchlym, letným pohľadom, ale nechal si ma naostatok. Ostali sme sami - Maxim Gorkij a ja, čo som spadol z inej planéty, z nášho vlastného Marseille (neviem, či treba vysvetliť, že hovorím o Odese). Gorkij si ma zavolať do pracovne. Slová, ktoré mi tam povedal, rozhodli o mojom osude.

„Klince bývajú malé,“ povedal, „bývajú aj veľké - toľké ako môj prst.“ A zdvihol mi pred oči dlhý, mocne a jemne vymodelovaný prst. „Spisovateľova cesta, veľavážený „pán Pištoľ“ (s prízvukom na o), je posiatá klincami, prevažne veľkého formátu. Chodí sa po nich bosými nohami, krvi sa stratí hodne, a čo rok, to viac jej bude vytekať... Ak ste slabý človek - kúpi vás a predajú, umoria vás, uspia a vy zvädnete, tváriac sa ako kvitnúci strom... Ale pre statočného človeka, pre statočného spisovateľa a revolucionára prejsť túto cestu je veľká časť, na ktoré že to neľahké podujatie vám týmto požehnávam, milostivý pane...“

Myslím, v mojom živote neexistovali hodiny dôležitejšie ako tie, čo som strávil v redakcii „Letopisu“. Kým som odtiaľ vyšiel, úplne som stratil fyzický pocit existencie. V tridsaťstupňovom, belasom, páľčivom mraze som v blúznení behal po ohromných veľkolepých chodbách metropoly, otvorených ďalekému tmavému nebu, a spamätal som sa, až keď som nechal za sebou Čiernu Riečku a Novú Dedinu...

(úryvok z Babelových spomienok s názvom Začiatky, zo zbierky Poviedky)

Vysoký kôň niesol k mestu Majorova a vedúceho oddelenia mestských podnikov. Cestou stretli starcov a stareny, ktorých vyhnali z chudobinca. Krivkali, zhrbení pod batôžkami, a vliekli sa mlčky. Rezkí červenoarmejci ich udržiavali v radoch. Vozíky porazených vřzgali. Piskot záduchu, pokorné chrčanie predieralo sa z pŕs vyslúžilých kantorov, svadobných žartovníkov, kuchárok na obriezках a penzionovaných obchodných pomocníkov. Slnko stálo vysoko. Páľava morila hŕbky handár, čo sa vliekli po zemi. Ich cesta viedla po bezútešnej, vyprahutej, kamenistej hradskej, popri chajdách ulepených z hlíny, popri poliach zadusených kamením, popri otvorených domoch rozbúraných granátmi a popri smradľavých smetiskách. Nevýslovne smutná cesta viedla kedysi v Odeze na cintorín...

(záver poviedky Koniec chudobinca, z Odeských poviedok)

Myšlienky:

„Chyby robia všetci, aj Pán Boh.“ (Isaak Babel)

„Dokázalo sa nad slnce jasnejšie, milostivý pane, že nič poriadne nepoznáte, ale všeličo tušíte... Skrz to ráčte ísť na skusy...“ Povedal Maxim Gorkij Babelovi. Potom sa začala jeho sedemročná „študijná cesta“. Až potom, po návrate z vojny, dostal od neho lístok: No, hádam by ste mohli začať...”

„Sedem rokov - od 1917 do 1924 - som bol na skusoch. Bol som vojakom na rumunskom fronte, potom som pracoval v Čeke, na Ľudovom komisariáte osvety, v zásobovacích expedíciách z roku 1918, v Severnej armáde proti Judeničovi, v Prvej jazdeckej armáde, v Odeskom gubernskom výbore, bol som lámajúcim redaktorom v Petrohrade a v Odeze a tak ďalej. A iba v roku 1923 som sa naučil vyjadrovať svoje myšlienky jasne a nie príliš rozvláčne. Vtedy som znova začal písať...“ (Isaak Babel vo Vlastnom životopise)

„Babelov svet je veľmi krutý, často sa mu vytýka naturalizmus. Človek akoby bol pre rozprávača hmatateľný predovšetkým vo svojej telesnosti, ktorá z neho kričí v prehnaných tvaroch, ktorá je rovnako kruto vytvarovaná v jeho živote ako v smrti. Babelova telesnosť vyvoláva duchovné hodnoty, prírodnosť volá po poľudštení sveta... (Miroslav Drozda)

„Babelovi nemožno prisúdiť epiteton politického spisovateľa. Videl a cítil po svojom a tak aj písal. Napriek tomu vari každý, kto zažil minulý režim, pocíti znovu jeho studený dych najmä v poslednej časti Prerátal si sa, kapitán. Nech sú slová a výrazy obalené drsnou lyrikou, predsa neomylné zakotvujú príbeh do éry budovania komunizmu. Babel zachytáva bez príkras propagandistov, hovoriacich vlastným jazykom, konajúcich podľa nezmieriteľného ideologického presvedčenia. Poviedky hovoria o pravde, vine, smutných radoostiach, o čierňavách v duši a svedomí, ale nemoralizujú. Svet bol plný krutosti. Tak to chodilo nielen v Odeze... Od jednej krajnosti k druhej, od narodenia po smrť. Mantinely. Medzi nimi ľudia žili a Babel ich škáročkou pozoroval.“ (Ľuboš Svetoň v recenzii knihy Ako to chodilo v Odeze)

„Próza, ktorá oslňuje fantastickými námetmi i fantastickým štýlom vznikala trpezlivou, galejnickou prácou, nekonečným štylistickým úsilím. Napríklad poviedka Ljubka Kozák prešla na Babelovom písacom stole dvadsiatimi dvoma variantmi a rukopis všetkých variantov mal viac než dvesto strán.“ (Konstantin Paustovskij, Babelov priateľ)

„Babeľ vidí Rusko očami francúzskeho lekára odveleného k Napoleonovej armáde.“ (Viktor Šklovskij)

Zaujímavosti:

Babeľova literárna tvorba sa odlišovala od tvorby jeho súčasníkov porevolučného obdobia najmä tým, že nebol ochotný dramatické činy a zločiny postáv maskovať socialistickou ideológiou, čo ho napokon stálo život. (Navyše mať v dobe stalinského antisemitizmu židovský pôvod bolo samo osebe dôvodom na podozrenie z nepriateľstva voči strane a vláde. Aj keď Babeľ sa usiloval zabudnúť na svoje židovstvo, nepomohlo mu to...)

Buďonnyj bol sovietsky maršal, ktorý po víťazstve Veľkej októbrovej socialistickej revolúcie v roku 1917 vytvoril jazdeckú jednotku na Done, z nej neskôr vznikla prvá jazdecká armáda. Ako jej veliteľ sa vyznamenal v bojoch na juhu krajiny s ruskými generálmi, veliteľmi protisovietskych - bielogvardejských síl Denikinom a Wrangelom. Po roku 1919 sa jeho jazdecká armáda zúčastňovala na vyhánaní poľských vojsk z Ukrajiny a na útoku do Poľska počas poľsko-sovietskej vojny. Pri Varšave utrpeli sovietske vojská porážku, Buďonného armáda bola porazená v jednej z najväčších jazdeckých bitiek v histórii pri Komarowe. Pri ústupe cez Ukrajinu sa jeho armáda dopustila mnohých zločinov a pogromov proti židovskému obyvateľstvu. V rokoch 1939 - 1940, teda v čase, keď jeho bývalého vojaka, spisovateľa Isaaka Babeľa odsúdili na vyhnanstvo a smrť, bol námestníkom ľudového komisára obrany. Počas 2. svetovej vojny bol Buďonnyj členom vrchného veliteľstva ozbrojených síl ZSSR a velil rôznym úsekom armády, Stalin mu bol stále priaznivo naklonený, hoci Buďonnyj už strategické úlohy nezvládal. Po vojne sa venoval pri ministerstve poľnohospodárstva otázkam chovu koní a bol inšpektorom jazdeckva. Dodnes je po ňom pomenované buďonnovské plemeno koní.

Jeden z filmov, pod ktorý sa v roku 1937 ako scenárista podpísal Isaak Babeľ má názov Bežinova lúka (Bezhin lug). Je to 31 minútový čierno-biely film, zostavený z fragmentov, ktoré sa zachovali zo strateného nedokončeného filmu režiséra Sergeja Ejzenštejna. V dramatickom príbehu otec - roľník zabije svojho syna, ktorý počas kolektivizácie pracuje pre kolchoz a prezradí, že otec s priateľmi chceli kolchoz zapáliť, aby si ubránili svoj majetok.

Podľa znalca Babeľovho diela Leva Livšica „Babeľ nevyrastal v takej chudobnej rodine, ako to popisuje v tzv. autobiografickom cykle. Nebol synom chudobného obchodníka, ale majiteľa odchodu s hospodárskymi strojmi a náradím. Videl množstvo divadelných predstavení, živo sa zaujímal o históriu, filozofiu a literatúru a vôbec sa nepodobal tomu výrastkovi utrápenému husľami a náboženskými knihami, akého popisuje v poviedkach Prebudenie alebo V suteréne“. Je teda neisté, čo je v poviedkach autobiografické a čo nie.

Babeľova kniha Prvá jazdecká vyvolala vo svete veľký ohlas, onedlho bola preložená do dvadsiatich svetových jazykov. Nepriateľsky na ňu zareagoval maršal Buďonnyj, veliteľ Prvej jazdeckej armády. V článku Babeľove babské klebety napísal, že autor vidí jeho kavaleristov nesprávne a skreslene. Hlavný zástanca Isaaka Babeľa Maxim Gorkij ho však bránil, až do smrti držal nad ním ochrannú ruku, vyjadroval sa o jeho talente a práci vždy v superlatívoch.

V roku 2005 u nás vyšiel výber jeho poviedok v preklade Jána Štrassera pod názvom **Ako to chodilo v Odeze**. Táto kniha má tri časti: Odeské poviedky, Ježišov hriech a Prerátal si sa, kapitán.